LVK Lietuvos verslo konfederacija

+370 5 212 1111 Gedimino pr. 2/1-28 lvk.lt
info@lvk.lt LT-01103 Vilnius

Ministrui Pirmininkui Mindaugui Sinkevičiui 2026 m. Lapkričio 16 d., Nr. 26-191ER
Seimo Pirmininkui Juozui Olekui
Socialinės apsaugos ir darbo ministrei Ingai Ruginienei
Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos seniūnei Orintai Leiputei

DĖL DIREKTYVOS (ES) 2024/2831 PERKĖLIMO Į NACIONALINĘ TEISĘ IR SEIME PRIIMTŲ SPRENDIMŲ

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) reiškia susirūpinimą dėl Seime svarstomo Direktyvos (ES) 2024/2831 dėl darbo skaitmeninėse platformose sąlygų gerinimo (toliau – Direktyva) perkėlimo į nacionalinę teisę. Diskusijų Seime metu **iš esmės pakeistas vienas svarbiausių – darbo santykių prezumpcijos – kriterijų**, dėl kurio beveik dvejus metus vyko intensyviausios socialinių partnerių derybos ir dėl kurio kompromisą galiausiai parengė ir patvirtino Vyriausybė.

Direktyvos perkėlimo klausimai beveik dvejus metus buvo nagrinėjami Trišalėje taryboje, derinami su institucijomis ir socialiniais partneriais. **Siekdamas susitarimo, verslas padarė reikšmingų nuolaidų** bei sutiko: (i) su griežtu ir neproporcingu sankcijų režimu, neteisingą statuso nustatymą prilyginant nelegaliam darbui; (ii) su profesinėms sąjungoms suteiktu išskirtiniu atstovavimo modeliu, suteikiant teisę atstovauti ir savarankiškai dirbančius asmenis; (iii) su papildomomis, Direktyvoje neįtvirtintomis, darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo pareigomis, apimančiomis ir savarankiškai dirbančius asmenis, bei kitais Direktyvos reikalavimus viršijančiais sprendimais, kurie didina administracinę naštą verslui („gold-plating“). Buvo priimtas ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pasirinkimas reguliavimą įtvirtinti Darbo kodekse, o ne atskirame įstatyme, taip pat ir pasirinkimas įstatyme išdėstyti konkrečius, teisinę prezumpciją nurodančius kriterijus nors Direktyva to nereikalauja.

Pabrėžiame, kad šios nuolaidos verslui buvo reikšmingos ir buvo padarytos, nors aspektai, dėl kurių nusileista, neatitiko verslo bendruomenės siūlyto minimalistinio Direktyvos perkėlimo modelio. Vis dėlto verslas šias nuolaidas padarė, kadangi konstruktyviai dalyvavo socialinių partnerių dialoge bei siekė susitarimo ir prognozuojamos reguliavimo aplinkos. Pabrėžiame, kad Trišalėje taryboje išdiskutuotas ir **Vyriausybės patvirtintas projektas anaiptol nėra vienos pusės pageidavimų sąrašas – tai sudėtingų derybų ir abipusių nuolaidų rezultatas**. Todėl būtų klaidinga vertinti, kad Vyriausybės Seimui pateiktas projektas yra palankus verslui ar pilnai atitinkantis verslo bendruomenės lūkesčius.

Deja, projektui pasiekus Seimą, šis Vyriausybės pasiektas susitarimas buvo iš esmės paneigtas. Socialinių reikalų ir darbo komitetas iš pradžių pritarė Vyriausybės pateiktam projektui visa apimtimi, tačiau vėliau, svarstydamas papildomus pasiūlymus, pakeitė vieną svarbiausių jo nuostatų – darbo santykių prezumpcijos kriterijų, dėl kurio kompromisą pasiekti užtruko ilgiausiai. Verslo bendruomenei kyla pagrįstas klausimas - ar beveik dvejų metų socialinių partnerių kompromisų paiešką ir Vyriausybės patvirtintą susitarimą galima nubraukti per vieną posėdį, be išsamaus pasekmių vertinimo? Tokia praktika menkina socialinio dialogo prasmę ir pasitikėjimą pačios Vyriausybės sprendimais.

Primename, kad Vyriausybės projekte trečiasis prezumpcijos, lemiančios platformoje veikiančio asmens priskyrimą darbo santykiams arba individualiai veiklai, kriterijus numatė dvi alternatyvas – galimybę susitarti dėl paslaugos kainos arba galimybę priimti ar atmesti siūlomą kainą be neigiamų pasekmių. LVK vertinimu, ir antrasis būdas yra susitarimo dėl kainos forma: asmuo iš anksto mato už konkrečią užduotį siūlomą atlygį ir laisvai nusprendžia, ar jį priimti. Seime panaikinus šią aiškią alternatyvą ir susitarimo dėl kainos aspektui tapus privalomu reikalavimu, reikšmingai išauga teisinis neapibrėžtumas. Lieka neapibrėžta, ko konkrečiai bus reikalaujama: individualių ar kolektyvinių derybų, kiekvieno užsakymo kainos derinimo, susitarimo su platforma ar paslaugos gavėju ar kt.. Socialinių reikalų ir darbo komiteto priimtas pakeitimas - ne redakcinė pataisa, o esminis reguliavimo pokytis,

LVK Lietuvos verslo konfederacija
+370 5 212 1111 Gedimino pr. 2/1-28 lvk.lt
info@lvk.lt LT-01103 Vilnius

ateityje galintis kelti teisminius ginčus ir mažinantis reguliacinio režimo prognozuojamumą. Kyla reikšminga rizika, kad neapibrėžtas reguliavimas gali neigiamai paveikti savarankišku darbu grindžiamą skaitmeninių platformų veiklos modelį, verčiant jį pereiti prie tradicinių darbo santykių. Pabrėžtina, kad tai neatitiktų ir didžiosios daugumos platformose veikiančių asmenų preferencijų. Toks reguliacinis pokytis taip pat lemtų būtinybę iš naujo įvertinti skaitmeninių platformų veiklos apimtis bei investicijas Lietuvoje.
Negana to, **Seime vėl imtasi papildomo nacionalinio reguliavimo, išeinančio už Direktyvos ribų** („gold-plating“). Pritarta pakeitimams, kuriais ekspertų išlaidų apmokėjimo pareigos slenkstis būtų siejamas ne su daugiau kaip 250 darbuotojų, o su visais platformoje dirbančiais asmenimis, taip pat plečiamos savarankiškai dirbančiųjų ginčų nagrinėjimo galimybės. Tokie sprendimai **prieštarauja Vyriausybės deklaruojamam siekiui stabdyti perteklinį ES teisės reikalavimų perkėlimą**: dar labiau griežtinamas jos pačios patvirtintas projektas, neįvertinus papildomų pareigų praktinių pasekmių. Būtent šioje stadijoje turėtų būti užtikrinta, kad jokios papildomos pareigos neatsirastų be aiškaus pagrindimo.

Iki Direktyvos perkėlimo termino (2026 m. gruodžio 2 d.) liko mažiau nei trys savaitės, o dauguma ES valstybių jos perkėlimo proceso dar nėra užbaigusios. **Lietuvoje veikiančios skaitmeninės platformos pagrįstai planavo pasirengimą pagal Vyriausybės patvirtintą projektą ir negalėjo numatyti, kad esminis kriterijus bus pakeistas pačioje teisėkūros proceso pabaigoje**. Seimo pakeistam reguliavimui įgyvendinti gali prireikti ne tik papildomo teisinio įvertinimo, bet ir sudėtingų techninių sprendimų, taikomų konkrečiai Lietuvos rinkai, kuriems sukurti ir įdiegti kelių savaičių nepakaktų. Nors vienus metus nebus taikomos sankcijos dėl darbo santykių prezumpcijos taikymo, pats reguliavimas įsigalios gruodžio 2 d., todėl asmenys galės iš karto kreiptis dėl darbo santykių pripažinimo, remiantis įstatyme numatytais kriterijais. Taigi sankcijų atidėjimas nesuteikia realaus pasirengimo laikotarpio ir nepašalina ginčų bangos rizikos.

Atsižvelgdama į tai, LVK ragina **grįžti prie beveik dvejus metus trukusių derybų rezultato ir atkurti Vyriausybėje pasiektą bei jos pačios patvirtintą susitarimą dėl esminių Direktyvos perkėlimo nuostatų.** Visų pirma, prašome grąžinti Vyriausybės patvirtintą trečiojo darbo santykių prezumpcijos kriterijaus formuluotę. Taip pat raginame neskubėti su galutiniu Direktyvą įgyvendinančių įstatymų projektų paketo priėmimu, kol nebus atkurtas Vyriausybės pasiektas trapus kompromisas ar rastas kitas subalansuotas sprendimas.

Taip pat prašome kuo skubiau surengti susitikimą su Ministru Pirmininku, Socialinės apsaugos ir darbo ministre bei valdančiosios Socialdemokratų frakcijos atstovais, siekiant dar iki galutinio balsavimo aptarti galimus sprendimus, kurie leistų išsaugoti Vyriausybėje pasiektą susitarimą ir užtikrinti teisėtus verslo lūkesčius.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė  Ineta Rizgelė